

Nepriklausomas priežiūros mechanizmas (NPM): Lietuvos ataskaita 2018 – 2020

Ataskaita parengta bendradarbiaujant su nepriklausoma tyrėja Rugile Trumpyte

Turinys

I. Įvadas	2
II. Veiksmų plano įgyvendinimas	3
2.1. Bendros išvalgos ir rezultatai	3
2.2. COVID-19 pandemijos poveikis veiksmų plano įgyvendinimui	3
2.3. Pirmieji rezultatai	4
2.4. Įsipareigojimų įgyvendinimas	8
III. Partnerių įtraukimas	10
3.1 Partnerių įtraukimas įgyvendinant veiksmų planą	10
3.2 Veiksmų plano įgyvendinimo apžvalga	12
IV. Metodologija ir šaltiniai	15
Priedas Nr. 1. AVP rodikliai	16

I. Įvadas

Atviros Vyriausybės partnerystė (AVP) yra tarptautinė savanoriška iniciatyva, kviečianti valdžios ir pilietinės visuomenės atstovus bendradarbiauti siekiant skaidraus, atskaitingo ir atviro viešojo sektoriaus. Veiksmų planuose gali būti numatomi tiek jau patvirtinti šalies įsipareigojimai, tiek visiškai nauji. AVP Nepriklausomas priežiūros mechanizmas (NPM) stebi ir vertina, kaip šalys laikosi priimtų įsipareigojimų ir kokį jie turi poveikį.

NPM bendradarbiauja su šį vertinimą atlikusia Rugile Trumpyte. Su vertinimo metodologija kviečiame susipažinti čia: <https://www.opengovpartnership.org/about/independent-reporting-mechanism>.

Šioje ataskaitoje vertinama, kaip Lietuva įgyvendino ketvirtąjį veiksmų planą 2018-2020 metais. bei kokį poveikį įsipareigojimų įgyvendinimui galėjo turėti COVID-19 pandemija.

Atsižvelgdami į paties NPM atsinaujinimo iniciatyvą IRM Refresh¹, nuo 2021 m. NPM keis savo vertinimo priegą.

¹ Daugiau informacijos: <https://www.opengovpartnership.org/process/accountability/about-the-irm/irm-refresh/>

II. Veiksmų plano įgyvendinimas

Ši ataskaita vertina ketvirtojo veiksmų plano įsipareigojimų įgyvendinimą iki pačių institucijų nurodyto ir veikloms skirto laiko. Ataskaitoje nebevertinama, kiek įsipareigojimai yra tinkami, pamatuojami ar aktualūs, nes tai buvo apžvelgta tarpinėje NPM ataskaitoje. Daugiau apie rodiklius kviečiame skaityti Priede Nr. 1.

2.1. Bendros įžvalgos ir rezultatai

Ketvirtasis Lietuvos veiksmų planas daugiausiai dėmesio skyrė atviriems duomenims, visuomenės įtraukimui ir NVO stiprinimui. Keturi iš šešių veiksmų plane numatytų įsipareigojimų buvo perkelti iš ankstesnių metų (2016-2018), nes tuo metu atsakingos institucijos nespėjo jų įgyvendinti. Nors ketvirtasis veiksmų planas buvo mažesnės apimties nei ankstesnieji, jis buvo konkretesnis ir pasiekė geresnių rezultatų – ypač atvirų duomenų ir NVO gebėjimų stiprinimo srityse.

Be abejo, tai lėmė ir faktas, kad minėtiems įsipareigojimams buvo skirta daugiau laiko. Perkėlusios juos iš ankstesnių planų, institucijos turėjo ketverius metus jiems užbaigti. Iš ketvirtojo plano išskirtini keli įsipareigojimai: tai Informacinės visuomenės ir plėtros komiteto sukurtas Atvirų duomenų portalas (<https://data.gov.lt>), kuriame skelbiami viešojo sektoriaus institucijų kaupiami duomenys atvirų duomenų formatu. 2021 m. sausio mėn. portale buvo daugiau nei 1000 duomenų rinkinių iš 21 viešojo sektoriaus institucijos. Šie duomenys apėmė tokias sritis kaip žemės ūkis, infrastruktūra, sveikatos apsauga, užimtumas, mokslas, kultūra ir kt. Taip pat Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įsipareigojimas sukurti NVO fondą, kuris finansuotų nevyriausybinę organizacijų veiklą šalyje. Planuojama, kad fondas pradės veiklą 2021 m.¹ Galiausiai, Finansų ministerija sukūrė pirmąjį viešųjų finansų portalą, kuriame skelbiami duomenys apie valstybės išlaidas ir pajamas atvirų duomenų formatu.

2.2. COVID-19 pandemijos poveikis veiksmų plano įgyvendinimui

Nors pandemija turėjo reikšmingų padarinių viešajam ir privačiajam sektoriui, ji nepadarė didelio poveikio įsipareigojimų įgyvendinimui. Pasak Vyriausybės kanceliarijos, karantino laikotarpiu tapo sunkiau organizuoti numatytas veiklas,² tačiau į internetu organizuojamus renginius ir susitikimus susirinkdavo daugiau žmonių ir galėjo lengviau įsitraukti interesų grupės.³ Su tuo sutiko ir Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos atstovė. Anot jos, dėl pandemijos kai kurių veiklų planavimas sulėtėjo, tačiau žymesnio poveikio nebuvo.⁴

Nors tai tiesiogiai su AVP veiksmų planu nesusiję, tačiau COVID-19 pandemija davė savo postūmį viešojo sektoriaus skaidrumui. Pavyzdžiui, Viešųjų pirkimų tarnyba (VPT) atvėrė duomenis apie su pandemijos sukeltu poreikiu susijusius viešuosius pirkimus.⁵ Duomenys ne tik atverti, bet ir susisteminti ieškantiems informacijos apie konkrečias sutartis, rangovus ir perkančiąsias organizacijas.⁶ Kaip teigė šalies Prezidentas Gitanas Nausėda, net ir per krizę viešieji pirkimai turi vykti skaidriai.⁷

¹ Aurelija Olendraitė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, interviu su NPM tyrėja, 2020 m. spalio 21 d.

² Aurelija Olendraitė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, el. laiškas NPM tyrėjai, 2020 m. spalio 21 d.

³ Minimi ir trys darbo grupės susitikimai (2019 m. gruodžio 5 d., 2020 m. balandžio 14 d. ir 2020 m. rugsėjo 14 d.), viena viešoji konsultacija 2019 m. lapkričio 11 d. - gruodžio 12 d. ir viena tarptautinė konferencija 2020 m. gegužės 21 d. Kitų viešųjų konsultacijų metu buvo vystomas penktasis veiksmų planas.

⁴ Aurelija Olendraitė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, interviu su NPM tyrėja, 2020 m. spalio 21 d.

⁵ Viešųjų pirkimų sutartys, skirtos suvaldyti COVID-19, Viešųjų pirkimų tarnyba, <https://vpt.lrv.lt/sudarytos-sutartys-kovai-su-covid-19>

⁶ Ibid.

⁷ Prezidentas: kovoje su COVID-19 būtini skaidrūs ir kokybiški viešieji pirkimai, LR Prezidentūra, <https://www.lrp.lt/lt/ziniasklaidos-centras/naujienos/prezidentas-kovoje-su-covid-19-butini-skaidrus-ir-kokybiski-viesieji-pirkimai/33928>

2.3. Pirmieji rezultatai

NPM supranta, kad per pirmuosius dvejus metus, kai šalys įgyvendina savo įsipareigojimus, jų poveikio viešajam sektoriui ir visuomenei dar gali nesimatyti. Dėl to ataskaitoje ieškome atsakymo į klausimą „**Ar tai atvėrė Vyriausybę?**“ ir taip bandome apčiuopti pirmuosius rezultatus. Vėlesniuose etapuose šis klausimas nebebus laikomas rodikliu.

Skyriuje 2.3 pristatome tik tuos įsipareigojimus, kurie buvo arba nuosekliai ir pilnai įgyvendinti, arba laikyti ambicingais siekiant keisti viešojo sektoriaus praktikas.¹ Sprendimas, kuriuos įsipareigojimus įtraukti, priimtas pagal tarpinę NPM ataskaitą bei tolesnį šių įsipareigojimų įgyvendinimą. Skyriuje 2.4 galite susipažinti su visais ketvirtojo veiksmų plano įsipareigojimais, nepriklausomai nuo to, ar jie buvo įtraukti į skyrių 2.3, ar ne.

Įsipareigojimas Nr.1: Sukurti Lietuvos atvirų duomenų portalą ir integruoti į Europos bendrą skaitmeninę rinką	
Įsipareigojimo tikslas	Šiuo įsipareigojimu Informacinės visuomenės plėtros komitetas (IVPK) siekė sukurti atvirų duomenų portalą, kuriame atvirų duomenų formatu būtų skelbiami viešojo sektoriaus duomenys. Lietuva šį įsipareigojimą perkėlė iš ankstesnio (2016-2018) veiksmų plano, nes iki 2018 m. jo įgyvendinti nepavyko. ²
Ar tai atvėrė Vyriausybę? Taip	<p>Iki šio įsipareigojimo Lietuvoje nebuvo centralizuoto atvirų duomenų portalo, kuriame gyventojai ar verslas galėtų nemokamai rasti juos dominančius viešojo sektoriaus duomenis. Be to, Valstybės kontrolė dar 2016 m. pažymėjo, kad viešojo sektoriaus įstaigos nėra inventorizavę savo duomenų ir 95 proc. jų nežino, ką iš tiesų kaupia.³</p> <p>Šio įsipareigojimo rezultatas – centralizuotas atvirų duomenų portalas (https://data.gov.lt, paviestas 2020 m. liepos mėn.). 2020 m. rugsėjo mėn. portale buvo virš 1000 duomenų rinkinių iš 16 institucijų: viešųjų finansų duomenys, užimtumo, aplinkosaugos, kultūros duomenys ir kiti.⁴ Be to, kaip nurodo Vyriausybės kanceliarijos įsivertinimo ataskaita, portalas sujungtas su Europos atvirų duomenų portalu.⁵</p> <p>Veiksmų plano įgyvendinimo laikotarpiu pagerėjo Lietuvos atvirų duomenų prieinamumo vertinimas Europoje ir šalis pakilo iš 24-tos vietos 2019 m. į 11-ąją 2020 m.⁶ Atvirų duomenų brandos indekse Lietuva taip pat buvo priskirta nebe šalims „sekėjoms“ (angl. Follower), o šalims „Greitosioms sekėjoms“ (angl. Fast-tracker).⁷</p> <p>Nors atvirų duomenų portalas tik pradėjo veikti, IVPK ketina jį vėl atnaujinti ir didinti skelbiamų duomenų apimtį.⁸ Lyginant su 2020 m. rugsėju, 2021 m. sausį portalo apimtį jau buvo išaugusi – jame skelbiama daugiau nei 1100 duomenų rinkinių iš 21 institucijos.⁹ Tikimasi, kad portale 2023 m. bus skelbiami duomenys iš 50 viešojo sektoriaus įstaigų.¹⁰</p> <p>Portale taip pat skelbiamos gairės, kaip viešajam sektoriui inventorizuoti ir atverti savo duomenis, išlaikant aukštą duomenų kokybę.¹¹ Šios ataskaitos rašymo laikotarpiu rekomendacijos dar nebuvo oficialiai patvirtintos, bet IVPK kvietė jomis naudotis ir skatino kitų institucijų duomenų atvėrimą.¹²</p>

	<p>Pasak Open Code Lithuania atvirų duomenų eksperto, portalo sukūrimas yra teigiamas žingsnis, tačiau apskritai duomenų atvėrimo politika Lietuvoje stringa ir vystosi lėtai.¹³ Jis taip pat pabrėžė, kad portale šiuo metu skelbiama ne tai, kas aktualiausia, o ką institucijos sutinka paskelbti.¹⁴ Pavyzdžiui, jame nėra duomenų apie galutinius naudos gavėjus. Nepaisant reikšmingo duomenų atvėrimo reikšmės, šio portalo sukūrimas Lietuvos žiniasklaidoje nušviestas nebuvo.¹⁵ Kaip teigė IVPK, Komitete dirba tik du darbuotojai, neturintys pajėgumų užsiimti ir savo veiklą ar portalo viešinimu.¹⁶</p>
--	--

Įsipareigojimas Nr. 2: Stiprinti pilietinę visuomenę sukuriant nevyriausybinių organizacijų duomenų bazę ir NVO fondą

<p>Įsipareigojimo tikslas</p>	<p>Šiuo įsipareigojimu Socialinės apsaugos ir darbo ministerija bei VĮ Registrų centras siekė sukurti NVO duomenų bazę bei NVO fondą. NVO duomenų bazės tikslas buvo sisteminti ir viešinti informaciją apie Lietuvoje veikiančias NVO. Tuo metu NVO fondu siekiama reguliariai finansuoti NVO bei taip prisidėti prie jų gebėjimų stiprinimo ir galimybių dalyvauti viešojoje politikoje. Įsipareigojimas perkeltas iš ankstesnio veiksmų plano (2016-2018).¹⁷</p>
<p>Ar tai atvėrė Vyriausybę?</p> <p>Iš dalies</p>	<p>Atsakingos institucijos pabaigė įgyvendinti įsipareigojimus, tačiau pirmąjį - ne pilna apimtimi.</p> <p>Socialinės apsaugos ir darbo ministerija NVO duomenų bazės nesukūrė, tačiau, bendradarbiaudama su VĮ Registrų centras, paragino šalyje veikiančias NVO pačias pasižymėti kaip nevyriausybines organizacijas Juridinių asmenų registre.¹⁸ Tai leistų jas atskirti nuo kitų juridinių asmenų ir aiškiai parodytų, kad ieškoma organizacija yra ne pelno siekianti NVO.¹⁹ Pasak Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, šis sprendimas yra arčiausiai to, ką buvo planuojama padaryti ir dėl ko pavyko susitarti.²⁰ Nors organizacijos, norinčios pasižymėti Juridinių asmenų registre kaip NVO, privalo atitikti NVO plėtros įstatyme nurodytus kriterijus, sistema grindžiama pasitikėjimo principu - galimybių tikrinti visas besizyminčias nėra.²¹</p> <p>Iki šio įsipareigojimo Lietuvoje nebuvo oficialios NVO duomenų bazės, tad neretai kildavo klausimų, kaip atskirti verslo interesams atstovaujančias organizacijas nuo NVO ir ką konkrečiai kiekviena jų veikia. Kadangi tokia NVO duomenų bazė nesukurta, ataskaitos rašymo laikotarpiu padėtis ne itin pasikeitė. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos bei VĮ Registrų centras pasiūlytas sprendimas nesudaro galimybių suinteresuotiems asmenims ieškoti tik tam tikroje srityje ar mieste veikiančių organizacijų, trūksta informacijos apie jų įgyvendinamus projektus ar disponuojamus biudžetus.</p> <p>Tuo metu NVO fondą – kitą veiksmų plano įsipareigojimą – Socialinės apsaugos ir darbo ministerija užbaigė. 2020 m. rugpjūtį ministerija pranešė patvirtinusi NVO fondo valdymo struktūrą,²² veikimo gaires, interesų valdymo politiką.²³ Fondas, kurio koncepciją pasiūlė pačios NVO, turėtų pradėti veiklą 2021 m. pirmoje pusėje.²⁴ Planuojama, kad jam bus skiriama 1,4 mln. eurų kasmet.²⁵ Kurdama NVO fondo steigiamuosius dokumentus,</p>

	<p>ministerija analizavo tarptautinę tokių fondų patirtį, bendradarbiavo su Lietuvos NVO.²⁶</p> <p>Pasak Nacionalinės NVO koalicijos, fondas buvo ilgai lauktas, nes iki šiol NVO šalyje finansuotos nesistemiškai, trūko dėmesio ir investicijų jų gebėjimams stiprinti.²⁷ Organizacijas iki šiol finansavo skirtingos institucijos, taikančios nevienodus NVO apibrėžimus. Kaip rodo 2015 m. „Transparency International“ Lietuvos skyriaus apklausa, 34 proc. NVO teigė, kad savivaldybių ir nacionalinės institucijos skirtingai ir kartais net priešingai interpretuodavo, kas yra NVO, kurių veiklas siekė finansuoti.²⁸ Be to, finansavimo šaltiniai buvo nereguliarūs ir neleido NVO augti tvariai.²⁹ Todėl tikimasi, kad ateityje šis fondas suteiks daugiau galimybių NVO ir leis joms nepriklausomai vykdyti veiklas bei įgyvendinti tikslus.³⁰</p>
--	---

Įsipareigojimas Nr. 3: Viešinti informaciją apie valstybės ir savivaldybių institucijų pajamas, išlaidas elektroninėje erdvėje

<p>Įsipareigojimo tikslas</p>	<p>Šiuo įsipareigojimu Finansų ministerija siekė atverti duomenis apie viešąsias lėšas ir skelbti jas atvirų duomenų formatu centralizuotoje platformoje. Dėl užsitęsusio įgyvendinimo įsipareigojimas perkeltas iš ankstesnio veiksmų plano (2016-2018).³¹</p>
<p>Ar tai atvėrė Vyriausybę?</p> <p>Taip</p>	<p>Finansų ministerija sukūrė atvirų duomenų portalą ir pilnai įgyvendino įsipareigojimą. Portale talpinama 12 duomenų rinkinių apie institucijų pajamas ir išlaidas, skolas bei nedarbą 2018-2019 m. iš visų 60 savivaldybių.³² Taip pat skelbiami duomenys iš nacionalinių institucijų, viešinami viešojo ar privačiojo sektoriaus subjektai, kurie teikė paslaugas ar tiekė prekes ir už tai gavo biudžeto lėšų.³³</p> <p>Iki platformos www.LietuvosFinansai.lt sukūrimo be kreipimosi į institucijas nebuvo galimybės gauti detalių duomenų apie viešąsias lėšas. Tik viena iš šešių savivaldybių viešino savo biudžetus atvirų duomenų formatu ir nė viena viešojo sektoriaus institucija nesudarė tinkamų galimybių be kreipimosi gauti detalių istorinių finansinių duomenų kompiuteriu apdorojamu būdu.³⁴ Nors įsipareigojime nebuvo tiksliai nurodoma, kokie konkrečiai duomenys bus atverti, iniciatyva sukūrė pagrindą tolesniems duomenų atvėrimams ir, jei bus plėtojama tvariai ir nuosekliai, gali iš esmės pakeisti finansinių duomenų prieinamumą šalyje.</p> <p>Be to, ministerijos teigimu, atverti duomenys prisidėjo ir prie kokybiškesnio pačių ministerijos darbuotojų darbo, nes sudarė galimybės peržiūrėti, kaip vertinamas viešųjų lėšų planavimas ir panaudojimas bei iš naujo įvertinti, kaip apskaičiuojamas lėšų panaudojimo efektyvumas ir valstybės turto naudojimas. Pasak Finansų ministerijos, šie duomenys bus naudingi ne tik NVO, žurnalistams ir kitiems besidomintiems, bet ir pačiai ministerijai.³⁵</p>

¹ NPM tarpinėje ataskaitoje stiprūs įsipareigojimai galėjo būti pažymėti kaip „reikšmingi įsipareigojimai“, jei jie buvo tikslūs, aktualūs, o jų įgyvendinimas galėjo sukurti transformatyvų, reikšmingą poveikį esamai situacijai/ problemai. Daugiau kviečiame skaityti tarpinėje NPM Lietuvos ataskaitoje: https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/11/Lithuania_Design_Report_2018-2020_EN.pdf.

-
- ² NPM 2019 m. ataskaita, p. 11 https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/01/Lithuania_End-Term_Report_2016-2018_EN.pdf.
- ³ Valstybės kontrolės auditai: https://www.vkontrole.lt/pranesimas_spaudai.aspx?id=22997
- ⁴ Tarp jų, be kitų institucijų, pažymėtinos valstybinė mokesčių inspekcija, Užimtumo tarnyba, Viešųjų pirkimų tarnyba, Finansų ministerija.
- ⁵ LR Vyriausybės įsivertinimo ataskaita, p. 5 https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2021/01/Lithuania_End-of-Term_Self-Assessment_2018%E2%80%932020_EN.pdf
- ⁶ Daugiau: https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/country-factsheet_lithuania_2020.pdf
- ⁷ Europos duomenų portalas: https://www.europeandataportal.eu/sites/default/files/edp_landscaping_insight_report_n6_2020.pdf
- ⁸ Julius Belickas, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, interviu su NPM tyrėja, 2020 m. spalio 13 d.
- ⁹ Paskutinį sykį tikrinta 2021 m. sausio 18 d. Daugiau: <https://data.gov.lt/organizations>.
- ¹⁰ Vyriausybės kanceliarijos įsivertinimo ataskaita: https://www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2021/01/Lithuania_End-of-Term_Self-Assessment_2018%E2%80%932020_EN.pdf
- ¹¹ Duomenų inventorizavimo gairės, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, <https://bit.ly/3mw9ZvR>
- ¹² Julius Belickas, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, interviu su NPM tyrėja, 2020 m. spalio 13 d.
- ¹³ Mantas Zimnickas, Open Code Lithuania, 2020 m. lapkričio 2 d.
- ¹⁴ Ibid.
- ¹⁵ Julius Belickas, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, interviu su NPM tyrėja, 2020 m. spalio 13 d.
- ¹⁶ Ibid.
- ¹⁷ AVP galutinė vertinimo ataskaita, p. 29-32 www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/01/Lithuania_End-Term_Report_2016-2018_EN.pdf
- ¹⁸ 2018 - 2020 m. veiksmų plano įsipareigojimų aprašymai, https://epilietis.lrv.lt/uploads/epilietis/documents/files/National%20Action%20Plan_2018-2020_%20ENG.pdf
- ¹⁹ Gairės, skirtos NVO užsiregistruvimui VĮ Registrų centro sistemoje, <https://info.registrucentras.lt/node/104642>
- ²⁰ Ibid.
- ²¹ Vyriausybės nutarimas dėl „Dėl Juridinių asmenų registro nuostatų patvirtinimo“, Nr. 1016, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/00d602e0fbd611eaa12ad7c04a383ca0>
- ²² Vyriausybė patvirtino NVO fondą, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/vyriausybe-patvirtino-kaip-veiks-nvo-fondas>
- ²³ Vyriausybės nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymo įgyvendinimo“, Nr. 141, <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7615a050547f11ea931dbf3357b5b1c0/asr>
- ²⁴ Aurelija Olendraitė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, interviu su NPM tyrėja 2020 m. spalio 21 d.
- ²⁵ Vyriausybė patvirtino NVO fondą, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija <https://socmin.lrv.lt/lt/naujienos/vyriausybe-patvirtino-kaip-veiks-nvo-fondas>
- ²⁶ Aurelija Olendraitė, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, interviu su NPM tyrėja 2020 m. spalio 21 d.
- ²⁷ Gaja Šavelė, Nacionalinė NVO koalicija, interviu su NPM tyrėja, 2020 m. lapkričio 11 d.
- ²⁸ „NVO apklausa apie NVO skaidrumą“, „Transparency International“ Lietuvos skyrius, 2015, <http://www.transparency.lt/nvo-atstovu-apklausa-apie-nvo-skaidruma>.
- ²⁹ Ibid.
- ³⁰ Ibid.
- ³¹ AVP Galutinė Lietuvos veiksmų plano vertinimo ataskaita, p. 29-32 www.opengovpartnership.org/wp-content/uploads/2019/01/Lithuania_End-Term_Report_2016-2018_EN.pdf
- ³² Atvirų duomenų portalas, Finansų ministerija, www.lietuvosfinansai.lt
- ³³ Viešųjų lėšų gavėjai, Atvirų duomenų portalas, <https://rinkiniai.lietuvosfinansai.lt/dataset/suppliers>
- ³⁴ „Lietuvos savivaldybių skaidrumas“, „Transparency International“ Lietuvos skyrius, www.jurgiokepure.lt.
- ³⁵ Rasa Kavolytė, Finansų ministerija, interviu su NPM tyrėja, 2020 m. spalio 7 d.

2.4. Įsipareigojimų įgyvendinimas

Lentelėje pateikiamas veiksmų plane numatytų įsipareigojimų baigtumo vertinimas.

Įsipareigojimas	Įgyvendinimas (nėra prieinamų duomenų, nepradėta, įgyvendinta ribotai, iš esmės įgyvendinta, visiškai įgyvendinta)
1. Sukurti Lietuvos atvirų duomenų portalą ir integruoti į Europos bendrą skaitmeninę rinką	Visiškai įgyvendinta Šio įsipareigojimo įgyvendinimas ir išankstiniai rezultatai aprašyti skyriuje 2.3.
2. Stiprinti pilietinę visuomenę sukuriant nevyriausybinių organizacijų duomenų bazę ir NVO fondą	Visiškai įgyvendinta Šio įsipareigojimo įgyvendinimas ir išankstiniai rezultatai aprašyti skyriuje 2.3.
3. Viešinti informaciją apie valstybės ir savivaldybių institucijų pajamas, išlaidas elektroninėje erdvėje	Visiškai įgyvendinta Šio įsipareigojimo įgyvendinimas ir išankstiniai rezultatai aprašyti skyriuje 2.3.
4. Sukurti viešųjų paslaugų perdavimo NVO ir bendruomenėms modelį ir skatinti jo įgyvendinimą	Įgyvendinta ribotai Šiuo įsipareigojimu siekta mažinti viešųjų paslaugų neefektyvumą sukuriant modelį, pagal kurį NVO ir bendruomenės (o ne viešojo sektoriaus institucijos) teiktų 5-10 proc. šių paslaugų. Veiksmų plano pabaigoje Socialinės apsaugos ir darbo ministerija sukūrė dienos priežiūros centrų finansavimo modelį, kad šie turėtų nuolatinį pajamų šaltinį ir išvengtų kasmetinių kreipimusi dėl projektų finansavimo. Pasak ministerijos vyriausiojo patarėjo, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kūrė modelį tik dienos centrams, kadangi Vyriausybė vis dar neįgyvendino Valstybės kontrolės rekomendacijų dėl viešųjų paslaugų inventorizavimo ir jų kokybės vertinimo. ¹ Neturėdama šių duomenų, ministerija į modelį negalėjo įtraukti kitų viešųjų paslaugų.
5. Vykdyti sistemingą visuomenės dalyvavimo valdyme	Visiškai įgyvendinta Viešųjų konsultacijų efektyvumui nustatyti Vyriausybės kanceliarija parengė metodologiją ir pagal ją įvertino, kaip su visuomene pasitaria 161 viešoji institucija. ² Vėliau ji pateikė rekomendacijas metodologijos tobulinimui.

stebėseną ir vertinimą	<p>Vertindama viešąsias konsultacijas, Vyriausybės kanceliarija nustatė, kad 2019 m. pilietinio dalyvavimo veiklų daugėjo ir 32 proc. atvejų buvo gauta pasiūlymų dėl konkrečių teisės aktų.³ Tačiau kokybiniai interviu atskleidė, kad valdininkų supratimas apie tai, kaip rengti įtraukias ir atviras konsultacijas, labai skiriasi.⁴</p> <p>Nors metodologija yra svarbus pirmasis žingsnis tobulinant viešąsias konsultacijas, ji nebuvo pritaikyta naudoti pačioms viešosioms institucijoms, nepriklausomai nuo Vyriausybės kanceliarijos. Pastaroji metodologiją taikė pasitelkdama samdomą paslaugos tiekėją.⁵ Metodologija sukurta taikymui iš šalies ir neskirta savęs įvertinimui, neturi aiškių gairių, kurios bet kuriai institucijai leistų pačiai pasverti savo darbo rezultatus.</p>
6. Įdiegti baigiamąjį (ex post) vertinimą į teisėkūros proceso ciklą	Įgyvendinta ribotai <p>Atsižvelgdama į Seimo 2019 m. gegužę priimtus sprendimus, Teisingumo ministerija parengė teisės aktų pataisas dėl ex post vertinimo.⁶ Tačiau kiti šiai metodologijai įvesti ir kokybės kontrolei reikalingi teisės aktai neparengti.⁷ Todėl numatyti valstybės tarnautojų mokymai neįvyko.</p>

¹ Ar pasirengta priimti sprendimus dėl administracinių ir viešųjų paslaugų teikimo pertvarkos, Valstybės kontrolė, audito ataskaita, 2017, <https://www.vkontrole.lt/failas.aspx?id=3735>

² Įgyvendinimo ataskaita, Vyriausybės kanceliarija, elektroninis laiškas NPM tyrėjai, 2020 m. liepos 20 d.

³ Ibid.

⁴ Erika Kasiliūnaitė, Vyriausybės kanceliarija, elektroniniai laiškai NPM tyrėjai, 2020 m. liepos 13 – rugpjūčio 20 d.

⁵ Gitana Vaškeliienė, Erika Kasiliūnaitė, Dalia Milkevičienė, Vyriausybės kanceliarija, NPM tyrėjos interviu, 2020 m. rugpjūčio 19 d.

⁶ Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo Nr. XI-2220 15, 16 straipsnių pakeitimo ir 16-1 straipsnio pripažinimo netekusiu galios įstatymas, dokumento nr. XIII-2986, <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/bd9ef2a2a4e811eaa51db668f0092944?positionInSearchResults=23&searchModelUUID=343a56a2-b90d-4569-88d1-b817ecbb40e2>

⁷ Dalia Baležentė, Teisingumo ministerija, NPM tyrėjos interviu, 2020 m. spalio 14 d.

III. Partnerių įtraukimas

3.1 Partnerių įtraukimas įgyvendinant veiksmų planą

2017 m. AVP patvirtino AVP dalyvavimo ir bendradarbiavimo standartą, kuriuo siekiama, palengvinti ir kokybiškai pagerinti visuomenės grupių dalyvavimą, kuriant ir įgyvendinant veiksmų planą. Tikimasi, kad visos AVP dalyvaujančios šalys jo laikysis. Taip pat yra patvirtinti specialūs reikalavimai, privalomi dalyvaujančioms arba prie AVP norinčioms prisijungti šalims. Lietuva šių reikalavimų laikėsi ir veikė pagal juos.¹

Kviečiame susipažinti su Priedu Nr. 1, kuriame apžvelgiama, kaip įgyvendinant ketvirtąjį veiksmų planą partnerių įtraukimo ir bendradarbiavimo standartų laikėsi Lietuva.

NPM perėmė Tarptautinės gyventojų įtraukimo asociacijos (angl. International Association for Public Participation (IAP2)) siūlomą „Dalyvavimo spektrą“ ir pritaikė jį AVP iniciatyvai.² Šis spektras parodo, kiek visuomenė buvo įsitraukusi į sprendimų priėmimą ir kokį poveikį galėjo turėti. Visoms AVP dalyvaujančioms šalims siūloma pasiekti „bendradarbiavimo“ lygį.

Lentelė Nr. 3.2: Visuomenės įtraukimo lygis

Visuomenės įtraukimo lygis		Kuriant veiksmų planą	Įgyvendinant veiksmų planą
Įgalina	Vyriausybė leidžia patiems gyventojams nuspręsti dėl veiksmų plane numatytų įsipareigojimų		
Bendradarbiauja	Vyksta interaktyvus procesas IR visuomenė kartu kuria veiksmų planą		
Įtraukia	Visuomenė gali teikti grįžtamąjį ryšį apie tai, kaip buvo svarstomi ir į veiksmų planą įtraukti įsipareigojimai	✓	
Konsultuojasi	Visuomenė gali teikti pasiūlymus		✓
Informuoja	Vyriausybė informuoja visuomenę apie veiksmų planą		
Konsultacijų nėra	Konsultacijos su visuomene nevyksta		

Siekdama įvertinti ketvirtojo veiksmų plano pažangą, 2019 m. lapkričio 21 d. - gruodžio 11 d. Vyriausybės kanceliarija surengė vieną viešąją konsultaciją.³ Viešosios konsultacijos aprašymas ir santrauka pateikiamas Vyriausybės kanceliarijos svetainėje, tačiau pažymima, kad konsultacijos metu iš visuomenės nebuvo gauta jokių pasiūlymų.⁴

2019 m. gruodžio 5 d. Vyriausybės kanceliarija surengė gyvą (ne nuotolinį) AVP darbo grupės susitikimą ir pirmą AVP tinklo narių posėdį, kuriame buvo pristatyta ketvirtojo nacionalinio AVP plano įgyvendinimo pažanga, o dalyviai galėjo užduoti klausimus.⁵ Visgi, lyginant su veiksmų plano kūrimo laikotarpiu, šio plano įgyvendinimo metu partneriai ir interesų grupės turėjo mažiau galimybių dalyvauti sprendimų priėmime. 2020 m. Vyriausybės kanceliarija kvietė

visuomenės atstovus dalyvauti trijuose susitikimuose (balandžio 14 d., gegužės 21 d., rugsėjo 17 d.), bet šie susitikimai ir jų metu aptarti klausimai buvo labiau susiję su penktuoju (būsimo) veiksmų planu nei su ketvirtojo veiksmų plano įgyvendinimu.

Kai kurios institucijos, atsakingos už įsipareigojimų įgyvendinimą, konsultavosi su visuomene dažniau nei kitos. Pavyzdžiui, Finansų ministerija tarėsi su nevyriausybinėmis organizacijomis, kokie finansiniai duomenys turėtų būti atverti ir prieinami viešai jos kuriamame atvirų duomenų portale.⁶ Visuomenės plėtros komitetas konsultavosi su atvirų duomenų ekspertais kurdamas duomenų portalą (pirmasis veiksmų plano įsipareigojimas).⁷ Tuo metu Socialinės apsaugos ir darbo ministerija kreipėsi į NVO dėl NVO fondo (antrasis veiksmų plano įsipareigojimas) koncepcijos, kurios juodrašį ir pateikė pačios NVO.^{8,9,10}

Rašant šią ataskaitą (2020 m. spalio mėn.), Lietuvos Atviros Vyriausybės tinklas turėjo 224 narius (2019 m. - 188). Dauguma (172) narių buvo moterys, 77 asmenys iš Vilniaus, kiti - iš skirtingų šalies regionų. Kaip ir anksčiau, tinklas yra atviras visiems ir bet kuris norintis gali prisijungti.¹¹ Visgi šis tinklas yra tiesiogiai priklausomas nuo Vyriausybės kanceliarijos, tinklo nariai savarankiškai nesiburia ir labiau yra kaip ekspertų ar specialistų grupė, kurią Vyriausybės kanceliarija gali pakviesti į renginius ar pasitarimus. Vyriausybės kanceliarija atskirų susitikimų ar pasitarimų su tinklo nariais nerengė, tačiau kvietė juos į renginius, pavyzdžiui, į 2020 m. gegužės 21 d. tarptautinę konferenciją apie atvirumą viešajame sektoriuje.

¹ Nesilaikyti AVP standartų reiškia, kad 1) šalis nesilaikė rekomendacijų ir neįtraukė gyventojų į sprendimų priėmimą kuriant veiksmų planą arba nesikonsultavo su gyventojais šį planą įgyvendinant, 2) nesisteminio ir neskelbė viešai su AVP įsipareigojimais susijusių dokumentų pagal AVP gaires.

² "Visuomenės įtraukimo lygiai", IAP2, 2014,

https://cdn.ymaws.com/www.iap2.org/resource/resmgr/pillars/Spectrum_8.5x11_Print.pdf

³ Viešosios konsultacijos rezultatų santrauka, LR Vyriausybės kanceliarija, <https://www.lrp.lt/lt/ziniasklaidos-centras/naujienos/prezidentas-kovoje-su-covid-19-butini-skaidrus-ir-kokybiski-viesieji-pirkimai/33928>.

⁴ Ibid.

⁵ Erika Kasiliūnaitė, Vyriausybės kanceliarija, el. laiškas NPM tyrėjai 2021 m. balandžio 21 d.

⁶ Rasa Kavolytė, Finansų ministerija, interviu su NPM tyrėja, 2017 m. rugsėjo 18 d.

⁷ Julius Belickas, Informacinės visuomenės plėtros komitetas, interviu su NPM tyrėja, 2020 m. spalio 13 d.

⁸ Partnerių susitikimas, 2017 m. rugpjūčio 1 d.

⁹ Viešoji konsultacija apie NVO Fondą, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija,

<https://epilietis.lrv.lt/uploads/epilietis/documents/files/2019%2004%2002%20NVO%20fondas%20LT.pdf>

¹⁰ Viešoji konsultacija apie NVO Fondą, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, <https://lr.lt/lt/naujienos/nvo-popiete-taurageje-ka-lietuvoje-vadiname-nvo-ir-kaip-turetu-atrodyti-nvo-fondas>

¹¹ Vyriausybės tinklo nario anketa, Vyriausybės kanceliarija, <https://epilietis.lrv.lt/formos/atviros-vyriausybes-tinklo-nario-anketa>

3.2 Veiksmų plano įgyvendinimo apžvalga

Žymėjimas:

Žalia= atitinka standartus

Geltona= vyksta pažanga (imamasi priemonių standartui atitikti, tačiau dar neatitinka)

Raudona= neatitinka standartų/ nėra duomenų

Partnerių tinklas	Kuriant veiksmų planą	Įgyvendinant veiksmų planą
1a. Tinklas sukurtas: 2018 m. kovo mėn. Vyriausybės kanceliarija subūrė Atviros vyriausybės tinklą - neformalią grupę viešojo, privataus, NVO sektoriaus atstovų, taip pat akademikų, kurie, tikimasi, dalyvaus ir įsitrauks į veiksmų plano kūrimo ir įgyvendinimo veiklas. Narystė tinkle yra atvira visiems, tačiau šis forumas neveikia nepriklausomai nuo Vyriausybės kanceliarijos.	Žalia	Žalia
1b. Reguliarumas: forumo nariai atskirai be Vyriausybės kanceliarijos nesusitinka, bet yra jos kviečiami į renginius ar konsultacijas. ¹	Raudona	Raudona
1c. Bendradarbiavimas: tai buvo vertinta tarpinėje NPM ataskaitoje.	Raudona	N/A
1d. Viešumas: informacija apie forumo narystę, valdymą ir kitus klausimus skelbiama AVP svetainėje. ² Vis tik forumas (tinklas) neturi savo valdymo struktūros ir neveikia nepriklausomai nuo Vyriausybės kanceliarijos.	Geltona	Geltona
2a. Partnerystės: forume dalyvauja tiek viešojo sektoriaus, tiek NVO atstovai.	Žalia	Žalia
2b. Lygybė: forume viešojo sektoriaus ir NVO atstovų yra po lygiai. ³	Žalia	Žalia
2c. Atrankos skaidrumas: Tinklo nariai į forumą atrenkami pagal iš anksto žinomus ir aiškius kriterijus, anketa skelbiama internete, visi norintys kviečiami prisijungti. ⁴	Žalia	Žalia
2d. Atstovavimas viešajam sektoriui: viešojo sektoriaus atstovai, dalyvaujantys forume, užima aukštas pareigas ir gali priimti su AVP susijusius sprendimus savo institucijose. ⁵	Žalia	Žalia
3a. Atvirumas: kadangi tinklas neveikia savarankiškai nuo Vyriausybės kanceliarijos, forumas/tinklas neturi galimybių priimti bet kurių visuomenės grupių komentarų ir pasiūlymų.	Raudona	Raudona
3b. Nuotolinis dalyvavimas: tinklo nariai nėra pateikę prašymo dalyvauti priimant sprendimus dėl veiksmų planų	Geltona	Geltona

kūrimo ar įgyvendinimo nuotoliniu būdu, Vyriausybės kanceliarija tokios galimybės taip pat nesvarstė. ⁶		
3c. Protokolai: Vyriausybės kanceliarija oficialioje interneto svetainėje skelbia viešųjų konsultacijų rezultatus, tačiau darbo grupių susitikimų protokolų ar svarstymų santraukų nepateikia.	Geltona	Geltona

Žymėjimas:

Žalia= atitinka standartus

Geltona= vyksta pažanga (imamasi priemonių standartui atitikti, tačiau dar neatitinka)

Raudona= neatitinka standartų/ nėra duomenų

Veiksmų plano įgyvendinimas		
4a. Eigos skaidrumas: yra AVP skirta interneto svetainė, kurioje skelbiama apie AVP veiklas, viešinamos įsivertinimo ataskaitos, informuojama apie už įsipareigojimus atsakingas institucijas. ⁷ Bet šioje svetainėje neskelbiama apie faktinį įgyvendinimo progresą arba priežastis, kodėl įsipareigojimų įgyvendinimas vėluoja.		Geltona
4b. Komunikacijos kanalai: interneto svetainėje komentuoti įgyvendinimo eigos ar įsipareigojimų visuomenei nėra galimybės.		Raudona
4c. Visuomenės įtraukimas: Vyriausybės kanceliarija ir įgyvendinančios ministerijos 2019 m. surengė konsultaciją, skirtą aptarti veiksmų plano įgyvendinimą ir pažangą. ⁸ Be to, kaip minima skyriuje 3.1., ministerijos viešąsias konsultacijas rengė pačios. ⁹		Žalia
4d. Bendradarbiavimas su NPM: Vyriausybės kanceliarija bendradarbiauja su NPM komanda, skelbia NPM ataskaitas savo interneto svetainėje. Bet iki 2021 m. proaktyviai nesidalino NPM ataskaitomis su kitomis viešojo sektoriaus institucijomis ar partneriais. ¹⁰		Geltona
4e. Forumo įtraukimas: Forumas (tinklas) neveikia savarankiškai, tad neužtikrina nepriklausomos veiksmų planų įgyvendinimo stebėsenos.		Raudona
4f. Forumo įtraukimas į įsivertinimą: Forumas (tinklas) neveikia savarankiškai ir į Vyriausybės parengtą savęs įvertinimo ataskaitą nereagavo, nepriklausomų pastabų nepateikė.		Raudona
4g. Saugykla: Vyriausybė kaupia ir viešina su AVP susijusius dokumentus, todėl galima atsekti skirtingų laikotarpių veiklas ir susipažinti su visų veiksmų planų konsultacijomis, įsipareigojimais, įsivertinimų ataskaitomis, NPM vertinimais ir kita informacija (publikacijomis, duomenimis, kt.). ¹¹ Visgi apie planuojamus renginius neskelbiama, nėra darbo grupių susitikimų protokolų ar santraukų, reguliaraus informavimo apie veiksmų plano įgyvendinimo pažangą.		Geltona

¹ Vyriausybės tinklo nario anketa, Vyriausybės kanceliarija, <https://epilietis.lrv.lt/formos/atviros-vyriausybes-tinklo-nario-anketa>

² Ibid.

³ Erika Kasiliūnaitė, Vyriausybės kanceliarija, el. laiškas NPM tyrėjai, 2020 m. spalio 23 d.

⁴ Aplikavimas siekiant tapti Atviros Vyriausybės tinklo nariu, Vyriausybės kanceliarija, <https://epilietis.lrv.lt/formos/atviros-vyriausybes-tinklo-nario-anketa>

⁵ Erika Kasiliūnaitė, Vyriausybės kanceliarija, el. laiškas NPM tyrėjai, 2020 m. spalio 23 d.

⁶ Erika Kasiliūnaitė, Vyriausybės kanceliarija, el. laiškas NPM tyrėjai, 2020 m. spalio 23 d.

⁷ Atviros Vyriausybės veiklos, Vyriausybės kanceliarija, <https://epilietis.lrv.lt/isitrauk-i-atviros-vyriausybes-veiklas>

⁸ Viešosios konsultacijos, skirtos veikslių plano progresui aptartim santrauka, Vyriausybės kanceliarija, <https://www.lrp.lt/lt/ziniasklaidos-centras/naujienos/prezidentas-kovoje-su-covid-19-butini-skaidrus-ir-kokybiski-viesieji-pirkimai/33928>.

⁹ Ibid.

¹⁰ Erika Kasiliūnaitė, Vyriausybės kanceliarija, el. laiškas NPM tyrėjai, 2020 m. spalio 23 d.

¹¹ Atviros Vyriausybės veiklos, Vyriausybės kanceliarija, <https://epilietis.lrv.lt/isitrauk-i-atviros-vyriausybes-veiklas>

IV. Metodologija ir šaltiniai

NPM yra pagrindinė priemonė, kurios padedamos vyriausybės, pilietinė visuomenė ir privačiojo sektoriaus atstovai gali stebėti vyriausybės veiksmus, kas dvejus metus kuriant ir įgyvendinant AVP veiksmų planus. Tyrimo metodologiją kuria ir ataskaitos kokybės kontrolę užtikrina tarptautinė ekspertų grupė, sudaroma iš skaidrumo, atskaitingumo, pilietinio dalyvavimo ir socialinių tyrimo metodų ekspertų.

Ekspertų grupę sudaro:

- César Cruz-Rubio
- Mary Francoli
- Brendan Halloran
- Jeff Lovitt
- Juanita Olaya

Kaip vyksta veiksmų plano peržiūra ir vertinimas galima plačiau susipažinti AVP procedūrų gairių III skyriuje.¹

Apie NPM

Atviros Vyriausybės partnerystės (AVP) programa siekia padėti vyriausybėms priimti konkrečius įsipareigojimus skatinti skaidrumą, atskaitingumą, piliečių įtraukimą į sprendimų priėmimą, kovą su korupcija ir naujų technologijų panaudojimą valstybės valdyme. AVP Nepriklausomas priežiūros mechanizmas (NPM) vertina veiksmų planų kūrimą ir vykdymą bei skatina dialogą tarp suinteresuotų šalių.

Rugilė Trumpytė yra Lietuvos Įvairovės chartijos vadovė ir Europos Komisijos antikorupcijos korespondentė Lietuvai. Pastaruosius 10 metų ji dirba viešosios politikos srityje, ypač su skaidrumo, atskaitingumo, atvirumo ir įtraukties temomis.

¹ AVP procedūrų gairės, V.3: <https://www.opengovpartnership.org/documents/irm-procedures-manual>

Priedas Nr. 1. AVP rodikliai

Pagal šiuos kriterijus vertinama, kiek aktualūs, tikslūs, išbaigti ir reikšmingi yra šalių veiksmų planai ir juose numatyti įsipareigojimai. Daugiau galite sužinoti Procedūrų gairėse.¹

- **Tikslumas:**
 - Nepakankamai konkretus, kad būtų galima įvertinti: ar įsipareigojimams trūksta aiškumo, kad būtų galima pamatuoti, ar jie pasiekė savo tikslą?
 - Pakankamai konkretus, kad būtų galima įvertinti: ar įsipareigojimams ir numatytos veiklos pakankamai konkrečios ir aiškios, kad būtų galima įvertinti jų baigtį ir pamatuoti, ar pasiekė savo tikslą?
- **Aktualumas:** Šis rodiklis parodo, kiek įsipareigojimas atitinka AVP vertybes. Įsipareigojimo aktualumas vertinamas šiais aspektais:
 - Informacijos prieinamumas: ar bus atskleista daugiau informacijos, ar pagerės atskleidžiamos informacijos kokybė?
 - Gyventojų dalyvavimas: ar atsiras naujų būdų arba ar bus patobulinti esami būdai gyventojams įsitraukti į sprendimų priėmimą?
 - Viešojo sektoriaus atskaitingumas: ar pagerės arba ar atsiras naujų priemonių sprendimų priėmėjams atsakyti už savo veiksmus?
- **Potencialus poveikis:** Šis rodiklis parodo galimą įsipareigojimo poveikį, jei jis būtų pilnai įgyvendintas. NPM tyrėja pagal veiksmų plano tekstą:
 - Išskiria socialinę, ekonominę, politinę ar aplinkosaugos problemą;
 - Įvertina esamą situaciją, susijusią su problema; ir
 - Įvertina, kiek įtakos konkretus įsipareigojimas gali turėti išskirtai problemai išspręsti, jei būtų pilnai įgyvendintas.
- **Įgyvendinimas:** Šis rodiklis parodo, kaip įsipareigojimas buvo vykdomas ir kiek jis yra užbaigtas. Vertinama veiksmų plano įgyvendinimo pabaigoje.
- **Ar atvėrė Vyriausybę?** NPM tyrėjai taiko šį kriterijų atsižvelgdami į tai, ar įsipareigojimas susijęs su AVP vertybėmis, ir klausia, ar jį įgyvendinus pasikeitė nusistovėjusi Vyriausybės praktika. Pagal jį įsipareigojimai bus vertinami veiksmų plano pabaigoje.

Ar įsipareigojimai orientuoti į rezultatus?

Įsipareigojimai turėtų būti ambicingi, tačiau įgyvendinami. Jie turėtų aiškiai apibrėžti:

1. **Problema:** kokia yra ekonominė, socialinė, politinė ar aplinkosaugos problema?
2. **Esamą padėtį:** kokia padėtis veiksmų plano pradžioje (pavyzdžiui, „26 proc. skundų dėl galimos korupcijos teisėsaugoje nėra nagrinėjami“)?
3. **Pokytį:** reikėtų aprašyti ne administracinį pokytį, o esminį elgesio pokytį, pavyzdžiui, siekiamas pokytis turėtų būti „padvigubinti išnagrinėjamų skundų kiekį“, o ne „paskelbti nagrinėjamų skundų protokolus“.

Ypatingi įsipareigojimai

Šie įsipareigojimai vis labiau domina skaitytojus ir yra laikomi pavyzdiniais (☺). Tam, kad veiksmų plane numatytas įsipareigojimas būtų tokiu laikomas, turi atitikti šiuos kriterijus:

- Įsipareigojimas turi būti tikslus, aktualus, susijęs su AVP vertybėmis ir turėti potencialiai reikšmingą pokytį esamai situacijai, kurią siekia pakeisti.
- Įsipareigojimo vykdymas turėtų būti baigtas arba pasiekta esminė pažanga.

Tai vertinama veiksmų plano įgyvendinimo pabaigoje, galutinėje NPM ataskaitoje.

¹ „AVP procedūrų gairės“, AVP, <https://www.opengovpartnership.org/documents/irm-procedures-manual>